

INTERVJU PLANINSKEGA VESTNIKA: TONE ŠKARJA

BISTVO CILJA: DA SEGA PREKO ŽIVLJENJA

VIKI GROŠELJ

Tone Škarja je tisti slovenski himalajec, ki je najbolj zaznamoval tako imenovano zlato obdobje slovenskega himalajizma. V začetku skupaj z **Alešem Kunaverjem**, po Aleševi smrti pa sam. Kot načrtovalec slovenskih odprav v Himalajo, kot njihov vodja, predvsem pa kot človek z vizijo, kam gre vrhunski svetovni himalajizem in kaj moramo Slovenci storiti, da bi ugledno mesto, ki smo ga s številnimi uspehi v Himalaji pridobili, v svetovnem merilu tudi obdržali. Pogovor je nastal maja letos med vračanjem s smučarske odprave na Everest.

— **Najprej nekaj osnovnih podatkov...**

»Rodil sem se 15. januarja 1937, po poklicu sem elektrotehnik, upokojen po 40 letih delovne dobe, poročen, imam dva otroke, sedaj sem že stari oče.«

— **Najlepši spomin na otroštvo?**

»Hoja v gore, ko sem bil star sedem ali osem let. Na otroštvo imam nasploh lepe spomine, prav tako pa tudi na vse življenje. Imam se za neznanško srečnega človeka, čeprav tega s svojim obnašanjem vedno ne kažem.«

— **Prvi stik z alpinizmom?**

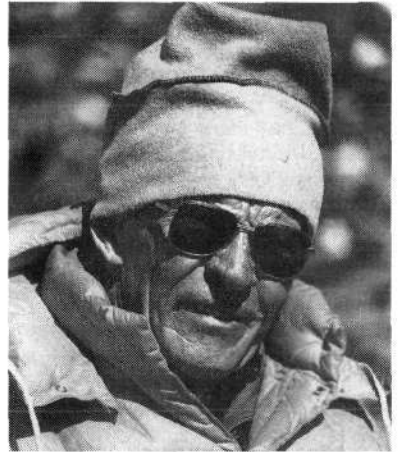
»Kot otroci smo veliko plezali po skalah Gobavice nad Mengšem, a šlo je bolj za naravno gibanje kot pa za plezanje. Prva samostojna in resna tura je bilo prvomajsko plezanje po Kamniških Alpah leta 1955. Z dvema sošolcema, vsi smo bili povsem neizkušeni, sem šel na Kamniško sedlo. Še isti dan smo se preko Šije povzpeli na Brano. Bilo je veliko snega in med sestopom smo zlomili damski cepinček, edini del opreme, ki smo ga imeli s seboj. Prav čudno, da se nismo ponesrečili. A nas ni izužilo. Naslednji dan smo šli na prečenje do Kokrskega sedla čez Turško goro, Skuto in Grintovec, staknili snežno slepoto, a se kljub vsemu imenitno. Naslednje leto, devetnajst let star, pa sem se že udeležil alpinistične šole pri kamniškem odseku.«

— **Prvi vrhunski vzponi v Zahodnih Alpah?**

»Leta 1961 sem prvič obiskal Chamonix. Priti do najvišjih vrhov Evrope je bilo v tistih časih več kot sedaj Himalaja. Po obvezni aklimatizaciji na Mont Blancu sem se s soplezalcem **Humarjem** lotil severozahodne stene Aig Verte, Nant Blanc. Splezala sva tudi severno steno Grand Chamoza. Še danes so to spoštovanja vredne ture. Plezali smo z deseterkami, cepini z ravnim oklom, in z malo znanja. Le malo pa je manjkalo, da nismo že takrat splezali Walkerjevega stebra in severne stene Les Droites.«

— **Kangbačen 1965?**

»Videti Himalajo je bila zame uresničitev sanj, tisto, na kar si nikoli nisem upal misliti. Že preden smo šli, sem vedel, da je bistvo uspešne odprave dobra organizacija. Naredil sem načrt vzpona. Tam pa žal ni šlo tako, kot sem si zamislil. Tisti, ki gre na vrh, ima vedno prav

Tone Škarja

in vodja mora to vgraditi v odpravo, ne pa, da je obratno. Seveda do dogodkov na Kangbačenu ne gojim nobene zamere, škoda pa je velika. Takrat, leta 1965, bi Slovenci lahko imeli 7902 metra visok še neosvojen vrh.«

— **In Kangbačen 1974, odprava, ki si jo ti vodil?**

»Nagovorila sta me **Pavle Šegula** in Aleš Kunaver. To je bilo odločilno za vso mojo nadaljnjo Himalajo. Sama odprava je bila potrditev dejstva, da je dobra organizacija ključna za uspeh. Na tej odpravi sem bil še vedno nekako vodja in član odprave. To me je veselilo. Imel sem ambicijo priti na vrh, a so bili nameni usode očitno drugačni. Reka Tamur je odnesla sod z moje višinsko opremo. Na višini 7400 metrov sem v navadnih hribovskih čevljih moral odnehati. Takrat sem tudi spoznal, da vodja odprave gleda na uspeh drugače kot člani. Prav vsak je takrat dosegel neki vrh razen mene in zdravnikov. Lahko bi rekel stoo odstotni uspeh, pa vendar prav zato, ker so vsi nekaj dosegli, nekateri niso bili zadovoljni.«

— **Everest 1979?**

»Za Everest je bilo logično, da bi slejkoprej prišel na vrsto. Po vrnitvi s Kangbačena v Katmandu smo zaprosili za Everest in kot vodjo avtomatično zapisali Aleša Kunaverja. Prostor je bil za leto 1979. Videti je bilo daleč, vendar je čas izredno hitro tekkel. Kot načelnik KOTG je Aleš naredil trojni načrt: poleg Everesta naj bi zgradili še šolo v Manangu in organizirali znanstveno odpravo. Leto pred odpravo sem pod Everest vodil izvidnico. Našli smo pot na zahodni greben in naredili načrt za žičnico, s katero bi transportirali opremo na sedlo Lo la. Aleš je mene predlagal tudi za vodjo glavne odprave. To je bila privlačna naloga. Prevzemala sta me ponos in strašna skrb. Everest je postal osrednji cilj slovenskega alpinizma. Začelo se je zbiranje sredstev, selekcija velikega števila prijavljenih kandidatov. Pod težo bremen sva z Alešem še dvakrat drug drugemu ponujala vodenje odprave. Končno sem

prevzel vodstvo pod pogojem, da se odprava loči od projekta šole in znanstvene odprave.

Tako me je potegnilo, da ob odhajanju od doma pred menoj ni bilo nobenega življenja več. Nadaljevalo se bo, če se bo, šele za goro, ki je pred menoj.

Odprava je uspela. Kljub Ang Phujevi smrti je bil Everest zame popoln uspeh. Dolga in težka smer je šele v naslednjih letih pokazala veličino našega dela. Več kot tridesetkrat so jo že poskušali ponoviti, uspelo pa je le enim, Bolgarom leta 1984. Zame osebno se Everesta iz leta 1979 ne da preseči. Postal je merilo vrednosti slovenskih dosežkov v Himalaji.

— **Kako skozi delo v KOTG ocenjuješ tako imenovano zlato obdobje slovenskega himalajizma?**

»Obdobje od leta 1970 do začetka devetdesetih let je bilo najbolj plodno. Aleš je bil vizionar in diplomat, jaz realist in realizator. Perfektna kombinacija. Laže je bilo planirati in s tem loviti korak s časom. Kasneje smo začeli z novim načinom dela: večje odprave z individualnimi cilji. Recimo Šiša Pangma '89 in Kangčendzen-ga '91. Rezultatsko je bil to svetovni vrh. To ni le moja ocena, ampak tudi ocena svetovnih avtoritet.«

— **Kako ocenjuješ letošnji smučarski poskus na Everestu?**

»Po razumevanju med člani in vzdušju je bila to doslej moja najbolj prijetna odprava, celo bolj kot lanska Anapurna. Poškodba, ki jo je utrpel Davo, je bila boleča, a očitno neizogibna. Lahko bi bilo bistveno huje. Davo je moral obrniti. Kdor je nadaljeval, ga je najhujše doletelo pri vrhu.«

— **Kaj meniš o Davu Karničarju?**

»Kljub vsej previdnosti, ki jo narekujejo življenje in izkušnje, lahko mirno rečem, da je Davo najbližje tistemu, čemur rečemo idealen himalajec.«

— **Kako ocenjuješ trenutno stanje v slovenskem himalajizmu?**

»Izredno visoko mesto ima, glede prihodnosti pa sem malce skeptik. Upam, da bo Davo to zamisel na Everestu prihodnje leto uresničil. KOTG bo v prihodnje še podprla kakšen zanimiv projekt, ostali bodo morali sami najti sponzorje. Mislim, da je filozofija športnega plezanja v himalajizmu škodljiva. Tudi tiste, ki bi lahko kaj naredili, se prijemlje neka nepotrpežljivost. Hočejo uspeh takoj in sedaj. Za dober vrhunski cilj, recimo zahodno steno Makaluja, v Sloveniji ne bi mogel zbrati kvalitetnega moštva. Škoda! Nepreklicno dejstvo je namreč, da imajo največje težave in s tem največjo vrednost najvišji vrhovi sveta. In tudi največja dejanja se bodo odvijala vedno na njih. To bodo morali priznati tudi tisti, ki jim kisto grozdje ne prija.«

— **Tvoje priporočilo generacijam, ki prihajajo?**

»Če to velja za Slovence, moram reči, da sem bil vedno vesel vsakogar, ki je kaj dobrega naredil. Predvsem mi ni bilo prav nič žal, če to nisem bil jaz. To je edina stvar, ki Slovence lahko rešuje, v alpinizmu, pa tudi drugače. Vsako dobro dejanje koga drugega je lahko le spodbuda, da jaz naredim še kaj boljšega, ne pa, da to negiram ali celo zaviram.«

— **Tvoja življenjska filozofija v enem stavku?**

»Cilj mora segati vedno preko življenja. To je njegovo bistvo. Ne, da nekaj delaš samo zato, da bi od tega nekaj imel. Cilj mora biti konkretno nedosegljiv. To je edina pot za napredek.«

— **Načrti za prihodnost?**

»Plezanje v Kamniških in Julijskih Alpah. V Himalaji pa se strop z leti obstoja niža. To ne pomeni, da ne bom več hodil v Himalajo. Toliko, kot bom le mogel, konkretnih ciljev nimam. Vem pa, da bom pomagal pri uresničitvi dobrih ciljev. Težim le k čim boljšemu in potem se cilji izkristalizirajo sami.«

POKROVITELJI IN SPONZORJI ODPRAVE EVEREST '96

Organizator:

Komisija za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije.

Pokrovitelji:

Pivovarna Union, Ljubljana,

Mladinska knjiga — Svet knjige, Ljubljana,

Elektro Ljubljana.

Sponzorji:

A Banka Ljubljana, ABC Tabor Grosuplje, Alpina Žiri, Annapurna Ljubljana, Anthon Jože Lorbek Izola, Bayer Pharma Ljubljana, Belinka Ljubljana, Benecom Ljubljana, Brdo - Protokolarni servis Kranj, Camp Italija, Carrera Avstrija, Ciklon N&S Ljubljana, Color Medvode, Coopers & Lybrand, Debevec Marjana, Dia studio Klemenc Ljubljana, Dom Tisje, Domel Elektromaterial Ljubljana, Dumo Ig pri Ljubljani, Elan Begunje, Elektro Gorenjska Kranj, Elektro servisi Ljubljana, Elektroinstalacije — Strelovski Rok Govekar s.p. Ljubljana, Elkroj Mozirje, Emona Merkur Ljubljana, Etiketa Žiri, Feniks Novo mesto, Fila Italija, Foto svet Fuji Ljubljana, Fotona Ljubljana, Geoplin Ljubljana, Godom Gotovlje Žalec, Gorenjka Lesce, Gorenjski tisk Kranj, Grand hotel Union Ljubljana, Heaven on Earth ZDA, Henkel Ecolab, Iglu šport Ljubljana, Induplati Jarše, Intereuropa Bnik, Intertrade ITS Ljubljana, ISKRA TEL Kranj, Iskra Zaščite Ljubljana, Iskra Zmaj Stegne Ljubljana, Jadran Sežana, Jurmes Šentjur pri Celju, Karimor K&K Trade, KEFO Ljubljana, Klasje Celje, Kolinska Ljubljana, Krka Novo mesto, Krti Ljubljana, Lek Ljubljana, Lokateks Škofja Loka, Lova Nemčija, Maygut Ljubljana, Meditrade Ljubljana, Mehler Nemčija, Menina Šmarca Kamnik, Mesarstvo Galjot, Meso Kamnik, Migrad Ljubljana, Ministrstvo za obrambo R Slovenije Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport Ljubljana, Mobitel Ljubljana, Moda Celje, Mont Kozje, Motvoz in platno Grosuplje, Nissan Adria Ljubljana, Nordica Italija, Nova kuverta Ljubljana, Nova LB Ljubljana, Petrol Ljubljana, Pišler Edo Švedska, Plastik Kanal, Porenta Škofja Loka, Poštna banka Slovenije, Reusch Nemčija, Sanolabor Ljubljana, Sava Kranj, SGP Primorje Ajdovščina, Siporex Kisovec, Slovenica Ljubljana, Sport market Ljubljana, Spreitzer Janez Ljubljana, Studio Moderna Ljubljana, Svila Maribor, Svilanit Kamnik, Swans Japonska, Tanin Sevnica, Tiskarna Tone Tomšič Ljubljana, Titan Kamnik, Tosama Domžale, Trgovina Jezerčan Jezersko, Unihem Tacen, Vaude Nemčija, Večer Maribor, Vila Bella Klakočer, Vlada Republike Slovenije, Vlada Republike Slovenije — Urad za informiranje, Vrh Bled, Vrplet Domžale, Žito Ljubljana. 383